

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

รำมอญ คือ การรำของหญิงชาวมอญเรียกกันว่ามอญรำ โดยรำประกอบเสียงตะโพน เรียกบัวถะเป็น ซึ่งเป็นภาษามอญ ใช้บรรเลงประกอบทำรำทั้งหมด 12 เพลง จำนวนทำรำ 12 ท่า ในตำบลเกาะเกร็ด เรียกรำมอญนี้ว่ารำมอญเกาะเกร็ด

รำมอญในปัจจุบันพบว่ามี 2 ลักษณะ

ลักษณะแรก รำผี รำประกอบพิธีกรรม

ลักษณะสอง รำมอญ 12 เพลง

ลักษณะแรก รำผี เป็นการรำประกอบพิธีกรรมที่จัดขึ้นในเดือน 6 มีผู้ทำพิธีคือไต้ง ทำพิธี 2 วัน จุดประสงค์เพื่อ

1. แก้บน
2. การขอขมา
3. การขอขมาเพื่อเป็นการเสี่ยงทาย

พิธีรำเป็นผี เป็นความเชื่อของมอญในชุมชนสามโคก จังหวัดปทุมธานี ชุมชนมอญบางกระดี เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ ชุมชนมอญท่าม่วงจังหวัดกาญจนบุรี และชุมชนมอญบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ส่วนชุมชนมอญเกาะเกร็ดมีการนับถือผีบรรพบุรุษ ผีบ้าน ผีเรือนและมีความเชื่อเรื่องตึกตา ห้ามนำตึกตาเข้าบ้าน เพราะเชื่อว่าผีสิงในตึกตา พิธีรำผีไม่มีในชุมชนนี้ มีแต่รำเข้าทรงเจ้าพ่อ โดยจัดในวันขึ้น 1 ค่ำเดือน 6 จัดพิธีบริเวณศาลเจ้าพ่อหนุ่มคือเจ้าพ่อเกษแก้ว ไชยฤทธิ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

อีกลักษณะหนึ่งคือรำมอญ 12 เพลง เป็นส่วนหนึ่งในประเพณีเนื่องในเทศกาล ใช้ระยะเวลาในการรำหนึ่งชั่วโมง ซึ่งมีทำรำทั้งหมด 12 ท่า รำมอญทั้งสองลักษณะใช้ดนตรีปี่พาทย์มอญบรรเลงประกอบในการรำ ดังนั้นเพลงที่ใช้บรรเลงจึงใช้ทั้งพิธีกรรมรำผีและรำมอญ 12 เพลง

ชาวมอญเป็นกลุ่มชนที่มีอารยธรรมประเพณีมาช้านาน ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมในสหภาพพม่า ภายหลังจากการรุกรานของพม่า มอญได้อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่วัดบ้านขมิ้น ตรีอยุธยาสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาได้อพยพมาอยู่บริเวณบ้านใหม่ วัดบ้านขมิ้น วัดขุนแสง สมัยสมเด็จพระเจ้ารามาธิบดีศรี ครอบครัวมอญอยู่บริเวณนครนายก สมัยพระนารายณ์มหาราช มอญอพยพมาอยู่ที่ตำบลสามโคก สมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ ได้จัดให้มอญอยู่บริเวณด่านเจดีย์สามองค์ สมัยกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินมหาราช มอญเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารโดยการนำของพระยาแจ้ง ตั้งภูมิลำเนาอยู่ปากเกร็ด แขวงเมืองนนท์ และ

ปทุมธานี ในสมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ชาวมอญอพยพตั้งภูมิลำเนาอยู่ในแคว้นเมืองปทุมธานี นนทบุรี นครเขื่อนขันธ์ พระประแดง จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์มอญโดยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในแต่ละจังหวัดได้นำวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ เข้าสู่ท้องถิ่นที่ชาวมอญตั้งรกรากอยู่ มีประเพณีที่เหมือนกันคือ ประเพณีเทศกาลวันสงกรานต์ ในประเพณีดังกล่าวนี้มีริ้วมอญร่วมในเทศกาลนี้ด้วย ดังนั้นในการทำวิจัยศึกษาริ้วมอญเกาะเกร็ด ที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

เกาะเกร็ดเป็นตำบลหนึ่งในจังหวัดนนทบุรีที่มีลักษณะเป็นเกาะซึ่งเกิดจากการขุดคลองในสมัยพระเจ้าท้ายสระ โปรดเกล้าขุดคลองลัดบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาตรงคุ้งบางบัวทอง สาเหตุเพราะเส้นทางอ้อมมาก จึงขุดคลองเกร็ดเป็นทางลัด ลึก 6 ศอก กว้าง 6 วา ยาว 29 เส้น เป็นทางสัญจรที่คนนิยมใช้เป็นเส้นทางลัด ต่อมาน้ำกัดเซาะตลิ่งกว้างขึ้น จึงกลายเป็นเกาะเกร็ดทุกวันนี้ สภาพโดยทั่วไปเกาะเกร็ดเป็นเกาะที่ตั้งอยู่กลางแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศเหนือจรดตำบลคลองพระอุดม ทิศใต้จรดท่าอิฐ ทิศตะวันออกจรดตำบลปากเกร็ด ทิศตะวันตกจรดตำบลอ้อมเกร็ด ประกอบด้วยหมู่บ้าน 7 หมู่ หมู่ที่ 1 บ้านลัดเกร็ด หมู่ที่ 2 บ้านศาลากุลนอก หมู่ที่ 3 บ้านคลอง หมู่ที่ 4 บ้านคลองสระน้ำอ้อย หมู่ที่ 5 บ้านท่าหน้า หมู่ที่ 6 บ้านเสาธงทอง หมู่บ้านที่ 7 บ้านโองอ่าง ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,200 คน เป็นชาย 2,956 คน หญิง 3,244 คน มีหลายเชื้อชาติมี ไทย จีน มอญ แขก อิสลาม จำนวนประชากรที่เป็นมอญนั้น ตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7

การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทำเครื่องปั้นดินเผาในชุมชนมอญหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ซึ่งเป็นอาชีพที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ชาวบ้านกวานอาหม่านจากเกาะตะมะมีฝีมือ เครื่องปั้นดินเผาใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ครก อ่างดิน กระถาง หม้อ และการแกะสลักลวดลาย

นอกจากนี้ประชากรในหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ทำการเกษตรกรรมปลูกทุเรียนและลิ้นจี่เป็นที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนนทบุรี ในจังหวัดนนทบุรี มีชุมชนชาวมอญอยู่ 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 มีการประกอบอาชีพเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นอาชีพที่รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ภายในเกาะเกร็ดมีสถานที่สำคัญทางศาสนาที่เป็นวัดมอญทั้งหมด 6 แห่ง คือ วัดปรมัยยิกาวาส วัดฉิมพลี วัดเสาธงทอง วัดไผ่ล้อม วัดป่าเลไลยก์ วัดศาลากุล วัดเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนชาวมอญใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อันเนื่องมาจากประเพณีต่าง ๆ ตลอดทั้งปี อาทิ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต คือการเกิด การแต่งงาน การบวช พิธีศพ ประเพณีเนื่อง

ในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันออกพรรษา ตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีเนื่องในเทศกาล วันสงกรานต์ แห่ข้าวแช่ แห่ปลา แห่หางหงส์ แห่น้ำหวาน เป็นต้น

ชุมชนชาวมอญที่อาศัยในแต่ละจังหวัดมีประเพณีและวัฒนธรรมการแสดงที่กระทำเหมือนกันคือ ประเพณีเนื่องในเทศกาล วันสงกรานต์เพียงแต่การกำหนดจัดงานต่างกัน คือ เริ่มวันที่ 13-15 เมษายนหรือ เริ่มวันที่ 19-21 เมษายน เป็นต้น ขึ้นอยู่กับความสะดวกการรวมตัวกันในท้องถิ่น นอกจากนั้นการแสดงในงานแต่ละท้องถิ่นต่างกัน เช่น ที่ชุมชนมอญปากกลัด พระประแดง มีการละเล่นสะบ้า ที่ชุมชนมอญบางกระดี มีการเล่นทะเลยมอญ ชุมชนมอญเกาะเกร็ด มีรำมอญ 12 เพลง การรำมอญ 12 เพลง โดยทั่วไปในชุมชนมอญและคนไทยเรียกรำมอญเกาะเกร็ด ซึ่งเรียกตามแหล่งที่ตั้งคือตำบลเกาะเกร็ด

ในปี พ.ศ.2542-พ.ศ.2543 ผู้วิจัยพบว่าประเพณีเกี่ยวกับชีวิตคือพิธีทำศพพระผู้ใหญ่ที่จัดขึ้นที่วัดบางกระดี เขตบางขุนเทียน ประเพณีเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา คือวันออกพรรษา และประเพณีเนื่องในเทศกาลคือเทศกาลวันสงกรานต์วัดปรมย์ยิกาวาส ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ทั้งสามประเพณีนี้ มีการรำมอญ 12 เพลง ร่วมในประเพณีดังกล่าว

ในการรำมอญ 12 เพลง มีบุคคล 2 คน ที่เป็นที่รู้จักกันในเกาะเกร็ด คือ ครูสุนทรี่ ลำไยทอง ปัจจุบันอายุ 81 ปี และครูปรุง วงศ์จำนงค์ ปัจจุบันอายุ 73 ปี ครูทั้งสองท่านได้รับการถ่ายทอดทำรำมอญจากครูปรีก ชาวตะเคียน ซึ่งในอดีตมีการรำมอญโดยการถ่ายทอดทำรำในระบบเครือญาติ มีเพลงที่ใช้รำทั้งหมด 12 เพลง และจำนวนท่ารำ 12 ท่า ดังนี้

เพลงที่ 1	เพลงยากจ่างหะเป็น	ท่าที่ 1	เรียกว่า เบริง เบริง
เพลงที่ 2	เพลงตะบ๊ะชาน	ท่าที่ 2	เรียกว่า สะบะทาน
เพลงที่ 3	เพลงค่อมทอ	ท่าที่ 3	เรียกว่า สะบะทาน
เพลงที่ 4	เพลงชะวักตัว	ท่าที่ 4	เรียกว่า สะบะทาน
เพลงที่ 5	เพลงชะวัก ชะนอม	ท่าที่ 5	เรียกว่า เบริงอย่างเปราะ
เพลงที่ 6	เพลงนี้ไม่มีผู้ใดทราบชื่อ	ท่าที่ 6	เรียกว่า สะบะทาน
เพลงที่ 7	เพลงกะยาน หรือเพลงซัดยาด หรือเพลงกะวะกั้ว	ท่าที่ 7	เรียกว่า อะโมตะตา
เพลงที่ 8	เพลงมอญคละ	ท่าที่ 8	เรียกว่า โปดโมน
เพลงที่ 9	เพลงหะว้าย	ท่าที่ 9	เรียกว่า สะปายชะนมจีน
เพลงที่ 10	เพลงเมียง-ปล้าย-หะเลี้ย	ท่าที่ 10	เรียกว่า อะเรียงแดง

เพลงที่ 11 เพลงป้ากเมียะ

ท่าที่ 11 เรียกว่า ปุ่มเประสะระ

เพลงที่ 12 เพลงนกขมิ้น

ท่าที่ 12 เรียกว่า ปุ่ม เประสะเริน

โดยมีเพลงมอญทั้งหมด 10 เพลง และเพลงไทย 2 เพลง คือ เพลงมอญคละ และเพลงนกขมิ้น จึงมีการรำทั้งหมด 12 เพลง จำนวน 12 ท่า เข้ากับนาฏศิลป์ไทยเพิ่มท่าอีก 6 ท่า คือ ละโจน ท่าพะวาย บทละโจน บทโคกแขกลาว รวมท่ารำทั้งหมด 18 ท่า แต่ปัจจุบันรำมอญทั้งหมด 12 เพลง จำนวน 12 ท่า ส่วนท่าที่ประยุกต์เพิ่ม 6 ท่า คือท่าไม่นิยมรำ เพราะเนื่องจากเวลาในการจำกัด ประกอบกับความนิยมของผู้ชมเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การถ่ายถอดท่ารำมอญ จึงยึดวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์รำมอญเกาะเกร็ด จากการศึกษาผู้วิจัยพบลักษณะเฉพาะของรำมอญเกาะเกร็ดที่สำคัญ 13 ข้อ

1. การตั้งชื่อท่ารำ มี 2 ประเภท ประเภทแรกการตั้งชื่อเลียนเสียงเครื่องดนตรี ตะโพน กลองในทำนองจังหวะ “ท่าเปริง เปริง “ ในเพลงยากจ่างหะเป็นและเพลงชะวัวชะนอมและท่าปุ่มเประสะระในเพลงป้ากเมียะ ปุ่มเประสะเรินในเพลงนกขมิ้น อีกประเภทการตั้งชื่อตามลักษณะท่ารำโดยมีความหมายถึงความเป็นอยู่ เช่น เพลงกะบ๊ะชาน เพลงคอมทอ เพลงชะวัวตัว และเพลงที่ 6 เป็นการขอพรและรับพรจากบรรพบุรุษ เพลงกะยานแสดงถึงความสนุกสนานรำรอบกองไฟ คือรอบตะเกียงขณะฝึกซ้อม เพลงเมียงปล้ายหะเลีย เป็นการชวนกันกลับเมืองหงสาวดี เพลงหะว่าย แสดงถึงการทำขนมจีน เป็นอาหารประจำชาติของชาวมอญ

2. การเรียงลำดับท่ารำตั้งแต่เพลงที่ 1 ถึงเพลงที่ 12 มีความต่อเนื่องกันเกี่ยวกับการบูชาครูอริษฐานขอพรต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

เพลงที่ 1 ท่าเปริง เปริง มีความหมายของท่าเพื่อบูชาครูบาอาจารย์

เพลงที่ 2 ถึงเพลงที่ 4 ท่าสะปะทาน มีความหมายของท่ารำเป็นการขอพรนำพรรับพร นำสิริมงคลใช้ตัวเองอยู่ในเพลงที่ 2

เพลงที่ 5 ท่าเปริง เปริงอย่างเปราะเป็นการบูชาครูบาอาจารย์และขอพร

เพลงที่ 6 ท่าสะปะทานขอพรที่ได้มารวบรวมใส่ตนเอง

เพลงที่ 7 ท่าอะโมตะตา มีความสนุกสนาน

เพลงที่ 8 ท่าโปดโมน รำด้วยท่ารำที่อวดฝีมือกันในท่ารำมอญ

เพลงที่ 9 ท่าสะปายชะนมจีน แสดงถึงวิถีการดำรงชีวิตอาหารประจำของชาวมอญ คือขนมจีน

เพลงที่ 10 ท่าอะเวียงเติง ชวนกันกลับบ้านเมือง

เพลงที่ 11 ทำนุ้มประสะระเห ทำรำแสดงถึงการประกอบอาชีพการทำนา

เพลงที่ 12 ทำนุ้มประสะระเหิน ทำรำถึงการจบพรที่ขอมาทั้งหมด

3. ทำรำในแต่ละเพลงมีชื่อเดียวแต่มีทำย่อยทั้งหมด 3-5 ทำ

3.1 จำนวนทำย่อย 3 ทำ

คือทำสะบะทาน ในเพลงตะบะชาน เพลงชะวักตัว เพลงกะยานหรือเพลง
ซัดยาด หรือกะวะกลั่ว

ทำสะบายขนมจีนในเพลงหน่วย มีทำทะตอยสะหยักจ้าง ทำชาวสะนอม
ทำอะเกิดตอยปละตอย

ทำนุ้มประสะระเหในเพลงปักเมียะ มีทำทะตอยยะจ้าง ทำอะชิตอยป็อย
และตอน

ทำนุ้มประสะระเหินในเพลงนทขมั้น มีทำทะตอยย่าจ้าง ทำอะชิตอยป็อยและ
ตอน ทำนุ้มประสะระเหิน

3.2 จำนวนทำย่อย 4 ทำ

ทำสะบะทาน ในเพลงคอมทอ มีทำทะตอย สะหยักจ้าง ทำอะชิตอยแก้ม
จ้าง ทำอะเจียดอยหรือเจิงบ้าน ทำชิตอย

ทำอะเรียงเติง ในเพลงเมียงปล้ายหะเลี้ย มีทำกวยตอย ทำ
บาสะปรกตอยเปิง ทำบาสะปรกตอยปาย ทำปาวบาสะปรกตอย

3.3 จำนวนทำย่อย 5 ทำ

ทำเปริง เปริง ในเพลงยากจ่างหะเปิน มีทำทะตอย ทำเปริง เปริง
ทำปาดมือ ทำชิตอย ทำอะกลมตอย

ทำเปริง เปริง อย่างเปราะะ ในเพลงชะวักวะนอม มีทำย่อยเหมือนเพลง
ยากจ่างหะเปิน

4. ทำรำที่ไม่ซ้ำกันทั้ง 12 เพลง ในจำนวนทำรำที่เป็นทำย่อยมีทั้งหมด 20 ทำ
ดังต่อไปนี้

4.1 ทำอะชิตอย ลุบดับ แก้มจ้าง ในเพลงที่ 2 คือ เพลงตะบะชาน

4.2 ทำชิตอย แก้มจ้าง และทำอะเจียดอยหรือเจิงบ้าน ในเพลงที่ 3 คือ
เพลงคอมทอ

4.3 ทำอะชือะโมฮือด ในเพลงที่ 4 คือ เพลงชะวักตัว

4.4 ทำอะวอยตอยแก้มข้างเป็ง และทำอะวอยตอยแก้มข้างปาย ในเพลงที่ 7 คือ เพลงกะยาน หรือซำดยาดหรือเพลงกะวะกั้ว

4.5 ทำจิบตอย ทำสะเกิดสะเกล้า ทำปาวตอย ทำจิบตอยตัวราว อะวอยตอย หมึกและทำปุมประสะเริน ในเพลงที่ 8 คือ เพลงมอญคละ

4.6 ทำชาวสะนอม และทำอะเกิดตอยปละตอย ในเพลงที่ 9 คือ เพลงหะว่าย

4.7 ทำกวายตอย ทำบาสะปรกตอยเป็ง ทำสะปรกตอยปาย และทำปาวบา สะปรกตอย ในเพลงที่ 10 คือ เพลงเมียง-ปล้าย-หะเล็ย

4.8 ทำทะตอยยะข้างและทำปุมประสะระหรือปลุ่มปุมเปะ ในเพลงที่ 11 คือ เพลงป้ากเม็ยะ

4.9 ทำทะตอยยาดข้าง ในเพลงที่ 12 คือ เพลงนกขมัน

5. ลักษณะท่ารำที่เด่นมีทำดังต่อไปนี้

5.1 ทำเปริง เปริง ในเพลงที่ 1 เพลงยากข้างหะเป็นลักษณะการตั้งวงเหยียด ลำแขนตั้ง 90 องศา ขนานกับลำตัวและตั้งวงขนานกับอก ลักษณะศีรษะ เอียงข้างตั้งวง ลำตัว และไหล่ ข้างเดียวกันกับมือตั้งวง การใช้เท้ายืนประสมทำทั้งน้ำหนักตัวข้างมือตั้งวงเหยียดลำ แขนตั้ง

5.2 ทำอะเรียงเต็ง ในเพลงที่ 10 เมียงปล้ายหะเล็ย ลักษณะมือ แขนตั้งวงใช้นิ้ว 2 นิ้ว ในการรำเพลงนี้

5.3 ทำอะชิตอยลุดับเป็นท่าย่อ ในเพลงที่ 2 เพลงกะปะซาน

5.4 ทำอะชิสะโมฮ้อด ในเพลงที่ 4 ชะวักตัว เอียงข้างมือสูง กดลำตัวและ ศีรษะข้างมือที่จับสูง

5.5 ทำทะตอยสะหักข้างเป็นท่าใช้ในทุกละเพลง โดยทั้งน้ำหนักที่เท้าข้างใดข้าง หนึ่งก่อนรำ และกดลำตัว ไหล่ ศีรษะ และย่อเข้าข้างเดียวกันทั้งหมด เคลื่อนที่ด้วยการเขยิบเท้า ไปอีกข้างที่ขาไม่ได้รับน้ำหนัก ดังนั้นลักษณะลำตัวจึงโน้มเอนข้างเดียว

6. จุดเด่นของท่ารำ มี 4 แห่ง คือการใช้ศีรษะ การใช้ลำตัว การใช้มือ แขน และ การใช้เท้า

6.1 การใช้ศีรษะ มี 3 แบบ คือ เอียงขวา เอียงซ้ายและหน้าตรง การเอียงของท่า รำมอญจะเอียงศีรษะข้างมือที่ตั้งวงสูงทุกครั้ง

6.2 การใช้ลำตัว มี 2 แบบ คือลำตัวตรงและเอนลำตัวคือการกดไหล่และลำตัว เพื่อถ่วงน้ำหนักตัวส่วนต่าง ๆ

6.3 การใช้มือและแขน มี 4 แบบ คือมือแบ มือจับแบบไทย มือตั้งแบโดยใช้นิ้ว และการตั้งวง

6.3.1 มือแบ มี 3 แบบ คือ มือแบแบบตั้ง มือแบแบบหงาย และมือแบแบบตะแคงฝ่ามือ

6.3.2 มือจับแบบไทย มี 5 แบบ คือจับคว่ำ จับหงาย จับปรกข้าง จับปรกหน้า และจับส่งหลัง

จับคว่ำอยู่ในท่าเบริงเบริง ท่าสะบะทาน ท่าปุมประสะระและปุมประสะเริน

จับหงายอยู่ในท่าสะบะทาน ท่าสะปายชนะมจิ้น ท่าปุมประสะระและท่าปุมประสะเริน

จับปรกข้างอยู่ในท่าสะบะทาน

จับปรกหน้าอยู่ในท่าย่อยอะชิตอย

จับส่งหลังอยู่ในท่าสะบะทานและท่าโปดโมน

6.3.3 มือตั้งแบใช้นิ้ว 2 นิ้ว คือนิ้วชี้และนิ้วกลางชูขึ้นที่เหลือเก็บโดยใช้หัวแม่มือกดนิ้วนางและนิ้วชี้ ลักษณะนี้อยู่ในท่าอะเรียงเต็ง

6.3.4 การตั้งวงมี 4 แบบ มีวงกลาง วงหน้า วงล่าง วงพิเศษและวงบัวบาน

วงกลางอยู่ในท่าอะโมตะตา ในท่าย่อยอะวอยตอยแก้มจ้างปาย

วงหน้า อยู่ในท่าสะบะทานและสะปายชนะมจิ้น

วงล่าง อยู่ในท่าสะบะทาน

วงพิเศษอยู่ในท่าเบริง เบริง คือ ลำแขนเหยียดตั้งด้านหน้าท่ามุ่ม 90 องศา กับลำตัว และตั้งข้อมือองลำแขนขนานกับลำตัวระดับหน้าอก พร้อมทั้งกดลำตัวข้างมือตั้งวง

วงบัวบาน อยู่ในท่าโปดโมน และท่าย่อยสะเก็ดสะเกล้า

6.4 การใช้เท้า มี 6 แบบ คือ ก้าวเท้า กระทุ้งเท้า ตบเท้า ตะเท้า ย่ำเท้า และเหยียบเท้า

ก้าวเท้า มีการก้าวหน้าและก้าวข้างในระยะ 1 คืบ ในท่าสะบะทาน และท่าอะโมตะตา

กระทุ้งเท้า ในท่าสะบะทาน และอะโมตะตา

ตบเท้า	ในท่าโปดโมน
แตะเท้า	ในท่าป้อมประสะระ
ย่ำเท้า	ในท่าป้อมประสะเริน
เขยิบเท้า	ใช้ในท่ารำทั้ง 12 ท่า

7. การทึ่งมือและแขนแนบลำตัวทั้ง 2 ข้าง มีความหมาย เป็นการขอจังหวะที่รำในท่าต่อไป อีกอย่างหนึ่งเป็นสัญญาณบอกนักดนตรีให้จบเพลง ในจำนวน 12 เพลง เพลงที่ 10 ท่าอะเรียงเต็งใช้การแกว่งแขนทั้ง 2 ข้าง

8. การเคลื่อนที่มี 3 แบบ คือ หมุนตัวครึ่งวงกลม เคลื่อนที่แนวขนานและเคลื่อนที่แฉวงตรง

หมุนตัวครึ่งวงกลม ในเพลงยากจ่างหะเปิ่น, เพลงชะว้วชะนอม, เพลงมอญคละเคลื่อนที่แนวขนาน ในเพลงที่ 6 เพลงกะยาน เพลงหะว่าย เพลงป้ากเมียะเคลื่อนที่แฉวงตรง ในเพลงถะบ๊ะชาน เพลงชะว้วตัว เพลงคอมทอ เพลงกะยาน เพลงเมียงปล้ายหะเลี้ย และเพลงนกขมื่น

9. การกำหนดจังหวะเป็นอัตราจังหวะ 2 ชั้นและ 1 ชั้น เพลงลำดับที่ 1-เพลงที่ 8 เพลงที่ 10 และเพลงที่ 12 เป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น ส่วนเพลงที่ 9 และเพลงที่ 11 เป็นเพลงอัตราจังหวะ 1 ชั้น มอญรำทุกคนต้องฟังจังหวะของตะโพนเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนท่าในทำนองตะเต็งทั้งและทึ่งมือเปลี่ยนท่า การเคลื่อนตัวตามจังหวะเป็งมาง ทำนอง “เปริง เปริง”

10. ระยะเวลาในการรำทั้ง 12 เพลง ไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเพลงหนึ่งมีท่ารำใช้เวลา 3-4 นาที แต่รำทั้งหมด 4-5 เที้ยว การกำหนดท่ารำขึ้นอยู่กับผู้รำคนกลางแถวหน้าเป็นผู้กำหนดโดยใช้ท่าทึ่งมือ เป็นสัญญาณให้นักดนตรีลงจังหวะ โอกาสในการรำมอญเกาะเกร็ด รำได้ทั้งเวลากลางวันและกลางคืนขึ้นอยู่กับสภาพของงานที่รำ

11. ลักษณะการตั้งแถวยืนเรียงเป็นหน้ากระดาน

12. รำมอญเกาะเกร็ดต้องรำครบ 12 เพลง ตามลำดับทุกครั้ง เริ่มจากเพลงที่ 1 เพลงยากจ่างหะเปิ่น เพลงที่ 2 ถะบ๊ะชาน เพลงที่ 3 คอมทอ เพลงที่ 4 ชะว้วตัว เพลงที่ 5 เพลงชะว้วชะนอม เพลงที่ 6 ไม่ทราบชื่อเพลง เพลงที่ 7 เพลงกะยาน เพลงที่ 8 เพลงมอญคละ เพลงที่ 9 เพลงหะว่าย เพลงที่ 10 เพลงเมียงปล้ายหะเลี้ย เพลงที่ 11 เพลงป้ากเมียะและเพลงที่ 12 เพลงนกขมื่น เพราะความหมายของเพลงเป็นการไหว้ครูขอพรและการอธิษฐานขอพร ไล่ตัวเองและความหมายของเพลงตามลำดับของเพลงจนจบถึงเพลงที่ 12

13. ธรรมเนียมการรำมอญต้องกราบทุกครั้งก่อนรำและหลังรำ ถ้าเป็นงานศพพระ กราบศพพระก่อน แล้วกราบนักดนตรีปี่พาทย์ เมื่อรำครบ 12 เพลง กราบศพและกราบนักดนตรีปี่พาทย์ ถ้าเป็นงานมงคล กราบนักดนตรีปี่พาทย์ก่อนรำและหลังรำทุกครั้ง เพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณเป็นการคารวะครั้งสุดท้าย

องค์ประกอบอื่นของการรำมอญ

เวลาและสถานที่รำมอญในงานเทศกาลสงกรานต์ รำตอนบ่ายวันที่ 13 เมษายน รำบริเวณลานกว้างหน้าวัดปรมัยยิกาวาสโดยไม่มีเวที และประตูเข้าออก ส่วนรำในงานศพรำตอบกลางคืนหลังจากพระสวดอภิธรรมจบแต่ละจบ สถานที่รำหน้าปราสาทที่ตั้งศพ ไม่มีเวทีและประตูเข้าออก ขนาดเนื้อที่ที่รำขึ้นอยู่กับสถานที่และจำนวนคนรำ ควรยืนห่างกันคนละ 0.5 เซนติเมตร เป็นอย่างน้อยทั้งด้านหน้า ด้านข้างและด้านหลัง

โอกาสรำมอญเกาะเกร็ดในอดีตและปัจจุบัน รำในงานพระราชพิธีต่าง ๆ งานสมโภชเฉลิมฉลองอันเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ งานประเพณีเทศกาลต่าง ๆ รำในงานที่เป็นมงคลและโดยแสดงงานอวมงคล ตลอดจนแสดงเผยแพร่นาฏยศิลป์มอญทั้งในและนอกพื้นที่

เพลงบรรเลงประกอบการรำมอญใช้วงปี่พาทย์มอญบรรเลงทั้งหมด 12 เพลง ชื่อเพลงและชื่อทำเป็นภาษามอญ นักดนตรีและมอญรำนิยมเรียกลำดับเพลงแทนการเรียกชื่อเพลงเป็นภาษามอญเพราะยากต่อการออกเสียง อัตราจังหวะของเพลงมีอัตราจังหวะ 2 ชั้น และ 1 ชั้น

ดนตรีใช้วงปี่พาทย์มอญ ใช้ได้ทั้ง 3 ขนาด คือวงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ วงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่และวงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า การเลือกขนาดของวงปี่พาทย์มอญที่ใช้แสดงขึ้นอยู่กับงบประมาณของงานนั้น

เครื่องแต่งกาย แต่งกายชุดประจำชาติ ถ้าเป็นงานมงคลสวมเสื้อผ้าและนุ่งผ้าชิ้นหมสไบเน้นสีสันสะดุดตา แต่ถ้าเป็นงานอวมงคลใช้สวมเสื้อ นุ่งผ้าชิ้นสีดำ หมสไบสีขาวหรือสีไพรหรือสีเหลืองทรงผมของมอญรำเกล้ามวย ประดับมวยด้วยปิ่นปักผมหรือเครื่องประดับ เรียกว่ากะหล่ำหรือร้อยดอกไม้พันรอบมวย แต่งหน้าพอสวยงามตามสมัยนิยม

มอญรำในอดีตเลือกผู้ที่มีฝีมือในการรำ ในปัจจุบันเลือกขนาดรูปร่างและอายุที่ใกล้เคียงกัน แต่บางครั้งต้องเลือกมอญรำให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องมอญรำเกาะเกร็ด มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการในสาขาศิลปกรรมศาสตร์ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีการจัดสัมมนาทางวิชาการ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรำมอญเกาะเกร็ด ในท้องถิ่นเพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ
2. ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบรำมอญในท้องถิ่นอื่น เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบทำรำมอญ
3. ปัจจุบันชุมชนมอญบางจังหวัด ตลอดจนเยาวชนเชื้อสายมอญมีจำนวนลดน้อยลง และได้รับอิทธิพลความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้รูปแบบรำมอญเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม ดังนั้นสมาคมชาวมอญและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรแนะนำชุมชนชาวมอญท้องถิ่นต่าง ๆ เห็นคุณค่าของการรำมอญสนับสนุนด้วยการสืบทอดการรำในท้องถิ่น